

Висоцька І. Б. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку Львівського державного університету внутрішніх справ;

Горалько О. В. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ ІСНУВАННЯ КОРУПЦІЇ ТА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Суспільно-політичні перетворення, що відбулися в Україні, спричинили погіршення соціально-економічного становища. Поряд з військовою агресією, корупцію визнано однією з найголовніших загроз існування української держави.

Поняття «корупція» на сьогодні не має універсального визначення. Термін «корупція» походить від лат. *corruptio* – підкуп, хабар. Корупція – це неправомірна діяльність у сфері політики та державного управління, пов'язана з використанням посадовими особами доручених їм прав та владних можливостей для особистого збагачення. Нині корупція пронизує всі рівні державної влади, політики, судової та правоохоронної систем і підприємницьких структур. У світовому Індексі сприйняття корупції за 2016 р. Україна отримала 29 балів зі 100 можливих, посівши разом із Казахстаном, Росією, Непалом та Іраном 131 місце зі 176 країн [1]. Такий рівень корупції загрожує політичній та економічній стабільності.

Вплив корупції на економіку є особливо небезпечним. Вона нівелює економічну політику держави, створює підґрунтя для зростання тіньової економіки, порушення податкового законодавства та правил підприємницької діяльності. Серед негативних наслідків корупції для економіки необхідно виокремити розширення тіньової економіки, порушення конкурентних механізмів ринку, неефективне використання бюджетних коштів, підвищення цін за рахунок збільшення «корупційних витрат», а також погіршення інвестиційного клімату.

На думку Е. де Сото «Тіньова економіка є стихійна і творча реакція народу на неспроможність корумпованої держави задовольняти основні потреби зубожілих мас» [2, с. 58]. Тіньова

економіка має негативні наслідки як для держави, так і для суспільства загалом. Високий рівень тіньової економіки призводить до деформації ринкового механізму, порушує режим конкуренції. Підприємства, що працюють в тіні, отримують низку переваг (несплата податків, отримання державних замовлень на непрозорій основі). Суттєвих негативних наслідків від тіньової економіки зазнає й держава (недоотримання податкових надходжень, скорочення видаткової частини державного бюджету, загострення соціальних проблем).

За розрахунками Мінекономрозвитку у січні-вересні 2016 р. рівень тіньової економіки становив 35 % від офіційного ВВП, що на 5 % менше у порівнянні з показником відповідного періоду 2015 р. (рис. 1) [3].

Рис. 1. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні (у % від обсягу офіційного ВВП)

Попри те, що рівень тіньової економіки скоротився, показники залишаються досить високими. Причинами цього є: соціально-економічна напруга та макроекономічна нестабільність; складність обчислення податкових платежів та непрозорість у використанні бюджетних коштів; зарегульованість і складність процедур реєстрації та отримання всіх необхідних дозвільних документів [4].

Рівень тінізації економіки у розрізі видів економічної діяльності засвідчив, що більше половини валової доданої вартості, створеної добувною промисловістю у фінансовій сфері, та операцій з нерухомістю перебувають у тіні (рис. 2).

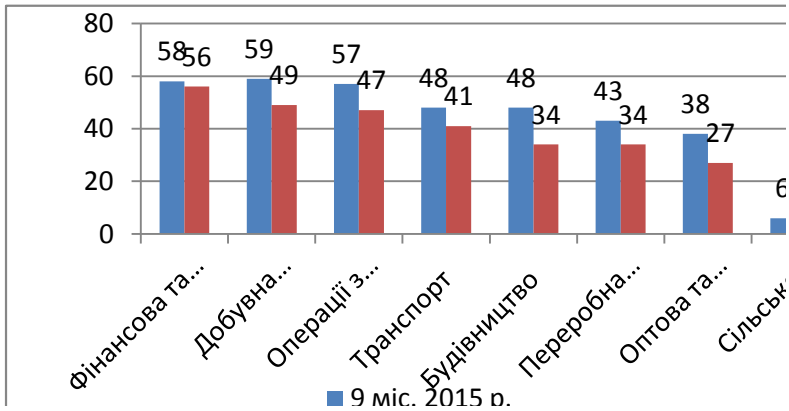

Рис. 2. Рівень тіньової економіки за видами економічної діяльності, % від офіційного обсягу ВВП відповідного виду економічної діяльності

Згідно з рисунком 2, наявна тенденція до зменшення рівня тіньового сектору в усіх основних видах економічної діяльності за підсумком дев'яти місяців 2016 р., якщо порівнювати з відповідним періодом 2015 року. Так, у будівництві рівень тіньової економіки скоротився на 12 %, в оптовій та роздрібній торгівлі – на 11 %, у добувній промисловості – на 10 %. Окрім того, змінився розподіл сфер діяльності за величиною частки тіньового сектору [3].

Серед основних причин зниження тінізації економіки можна виокремити такі: досягнення відносної макроекономічної стабілізації, зниження рівня інфляції, покращення умов ведення бізнесу (відповідно до рейтингу Doing Business-2017 Україна посіла 80 місце серед 190 країн [3]); виведення частини доходів працівників з тіні за рахунок зниження ставки ЄСВ. Результативність процесу детінізації економіки передусім залежить від здатності держави створити сприятливі умови для функціонування бізнесу в умовах добросовісної економічної конкуренції на ринку.

Корупція та тіньова економіка – це системні суспільні явища, що мали тривалий етап становлення, а тому необхідно чимало зусиль та часу, щоб побороти їх. З метою зниження

рівня корупції та тіньової економіки в Україні доцільно створити ефективну та дієву систему антикорупційного правосуддя, активно залучати бізнес до встановлення нових прозорих правил взаємовідносин суспільства влади та бізнесу.

Список використаних джерел

1. Індекс Корупції CPI-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016>. – Назва з екрана.
2. Сото Э. де. Иной путь. Невидимая революция в третьем мире / Э. де Сото. – М. : Catallaxy, 1995. – 285 с.
3. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні (за 9 місяців 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6/>. – Назва з екрана.
4. П'ясецька-Устич С. В. Корупція і тіньова економіка в системі соціально-економічних відносин суспільства [Електронний ресурс] / С. В. П'ясецька-Устич. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/9.pdf>. – Назва з екрана.

Вязмікін С. А. – кандидат юридичних наук, перший заступник начальника Департаменту захисту економіки Національної поліції України

АНАЛІТИЧНА РОБОТА В МЕЖАХ ПРОТИДІЇ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Аналітична робота – це підбір, узагальнення й аналіз (логічне дослідження) накопиченої інформації та підготовка на певних висновків, прогнозів і пропозицій для опрацювання аналітичних оглядів і прийняття рішень.

Аналітичну роботу здійснюють за такими напрямками:

а) оперативний аналіз (робота за конкретними кримінальними провадженнями з локальними даними, серед яких аналіз телефонних трафіків і транзакцій, даними про конкретну особу, об'єкта тощо);